

ONDERZOEK NATUURWETGEVING
quick scan & nader veldonderzoek
flora & fauna
Inlaat Veerstalblok, Krimpenerwaard

Moordrecht, 22 mei 2024
in opdracht van
HHSK

Onderzoek in het kader van de natuurwetgeving
t.b.v. realisatie nieuwe waterinlaat
locatie Veerstalblok, Krimpenerwaard/ Gouderak

foto voorpagina: overzicht werkgebied vanaf de IJsseldijk

Voor gewaarmerkte rapportage,
contact opnemen met GroenTeam

onderzoek en rapportage onder verantwoordelijkheid van:
drs. John Mulder, veldverkenning en habitatbeoordeling
ing. Jan Oosterbaan, eindrapportage en advies

INHOUDSOPGAVE

pagina

1 VOORNEMEN EN TOELICHTING REGELGEVING	
1.1 Situering en ingreep.....	4
1.2 Globale kaders van de regelgeving.....	6
1.3 Nadere toelichting op soortbescherming.....	9
1.4 Nadere toelichting op gebiedsbescherming	12
1.5 Onderzoeksplan.....	13
2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN	
2.1 Vaatplanten	16
2.2 Zoogdieren	17
2.3 Broedvogels.....	18
2.4 Amfibieën en reptielen	19
2.5 Vissen.....	21
2.6 Ongewervelde soorten.....	21
2.7 Conclusies uit verspreidingsgegevens	23
3 LOCATIEONDERZOEK	
3.1 Toetsing vigerende regelgeving gebiedsbescherming.....	24
3.2 Verkenning werkgebied en nadere habitatbevindingen	26
3.3 Gewenst nader veldonderzoek knotlinde	31
4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES	34
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	35
GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN	37

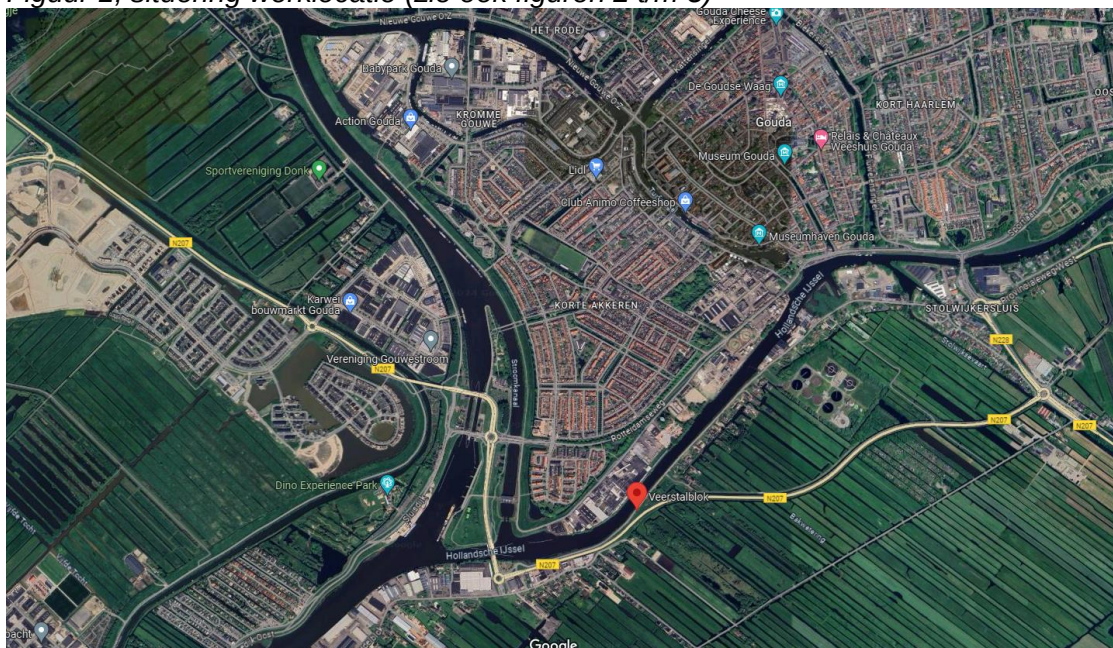
1 VOORNEMEN EN TOELICHTING REGELGEVING

1.1 Situering en ingreep

Situering plangebied

De werklocatie is gelegen aan de Hollandse IJssel in de Krimpenerwaard/ Gouderak, tegenover Gouda (zie figuur 1).

Figuur 1, situering werklocatie (zie ook figuren 2 t/m 5)

Figuur 2, situatie werkgebied/ systeemgrenzen inlaat

Figuur 3, nieuwe natuur met inlaat Veerstalblok

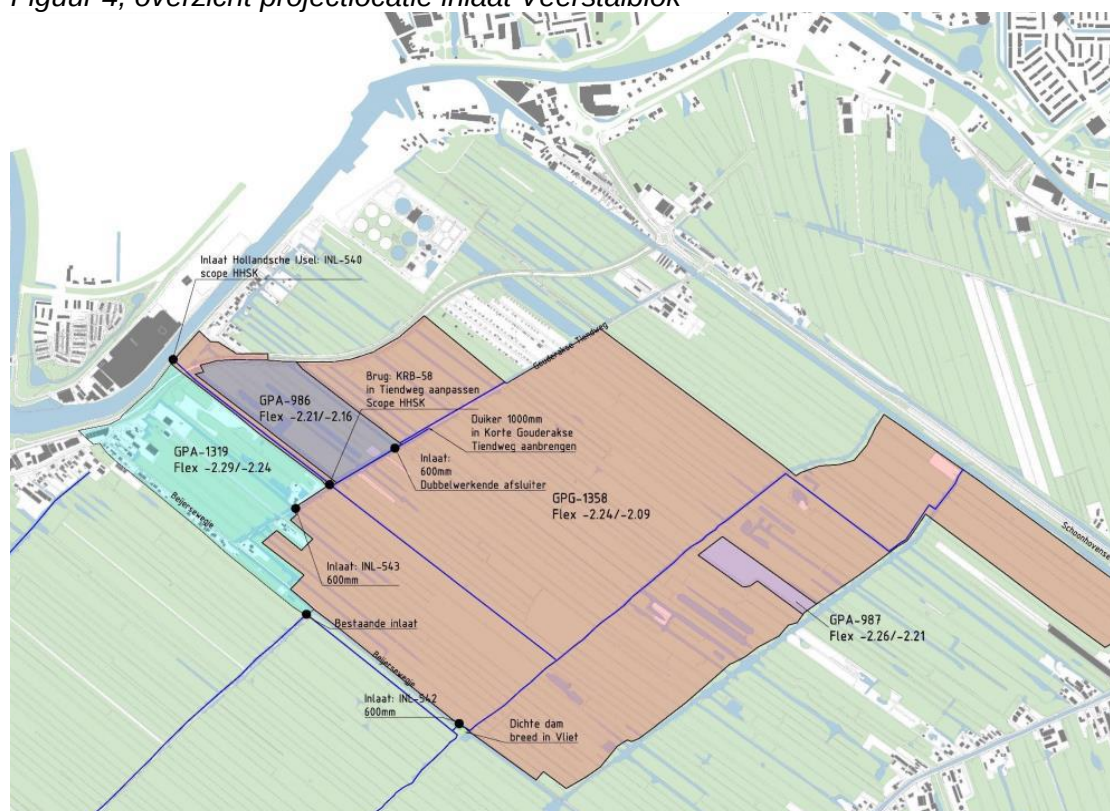

Voorgenomen ingreep en doel

De ingreep vormt onderdeel van het Veenweideprogramma met als doel het realiseren van nieuwe natuur als onderdeel van het NNN (zie ook § 3.1).

Om veenweidenatuur te kunnen realiseren moet het waterpeil in verschillende gebieden in de Krimpenerwaard omhoog. Om dit nieuwe natuurpeil te kunnen opzetten zijn watermaatregelen en peilregulerende kunstwerken vereist. Om het natuurgebied Veerstalblok (zie figuur 3) van water uit de Hollandsche IJssel te voorzien wordt een nieuwe inlaat door de IJsseldijk (primaire waterkering) gegraven (zie figuren 3 en 5).

Figuur 4, overzicht projectlocatie inlaat Veerstalblok

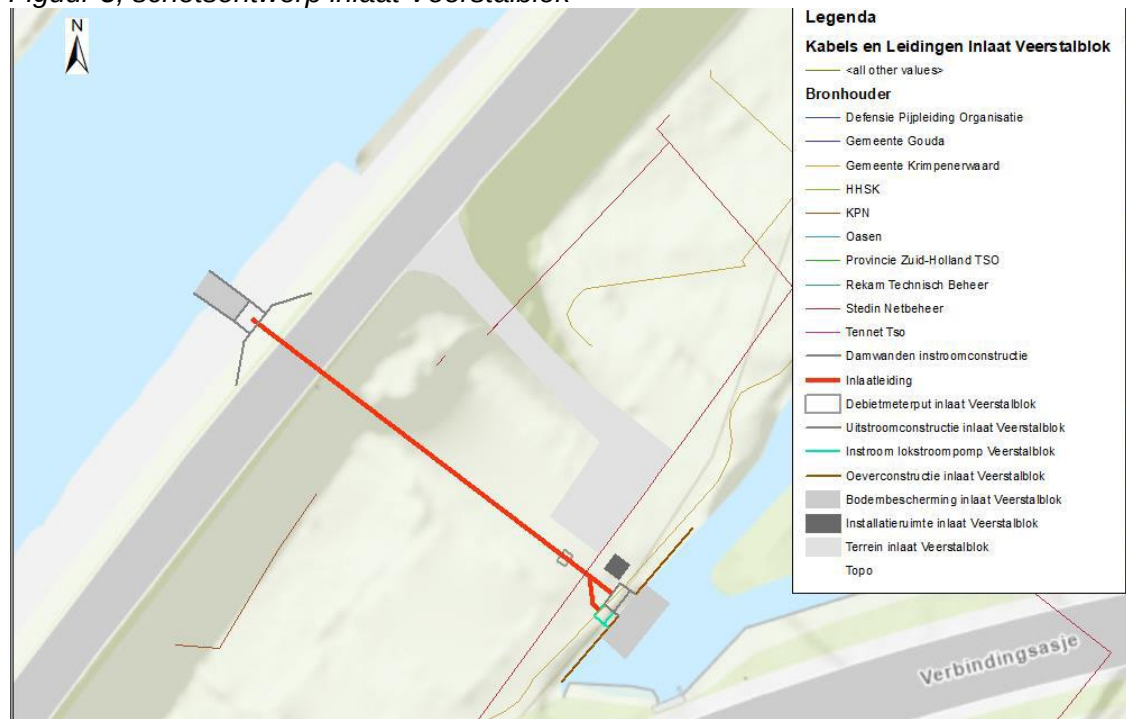

De werkzaamheden van de ingreep bestaan uit:

- Aanbrengen van een inlaatleiding vanuit de Hollandsche IJssel.
- Integreren van een instroomhoofd in de primaire waterkering van de Hollandsche IJssel.
- Een uitstroombak aan polderzijde; de volledige uitstroomconstructie (zowel uitstroom inlaat als instroom lokstroom) wordt op palen gefundeerd.
- Tweezijdige vispasseerbaarheid middels een vissluis i.c.m. een lokstroom pomp.
- Geautomatiseerde inlaat, aangesloten op 800XA.
- Aanbrengen van oeverconstructie (beschoeiing) in de watergang aan polderzijde.
- Aanbrengen van bodembescherming in de watergang aan polderzijde.
- Mogelijke verlegging van kabels en leidingen.
- * Bomen en begroeiing binnen het werkgebied worden mogelijk verwijderd, waarbij bomen met gebruikspotenties voor vleermuizen gehandhaafd blijven.

Deze voorgenomen werkzaamheden betreffen een ruimtelijke ingreep welke in het kader van de Omgevingswet een 'flora- en fauna-activiteit' vormt. Hiervan is sprake indien een ruimtelijke ingreep een mogelijk gevolg heeft voor een 'van nature in het wild levende' dieren of planten, ongeacht of deze soort volgens de Omgevingswet beschermd is. Deze regelgeving is weergegeven in het Besluit activiteiten leefomgeving ('Bal'). Hierbij bestaat met betrekking tot de effecten op flora en fauna een onderzoeksverplichting waartoe een 'specifieke zorgplicht flora en fauna' van kracht is en, indien uit het onderzoek de noodzaak daartoe blijkt, een 'vergunningsplicht'.

Figuur 5, schetsontwerp inlaat Veerstaalblok

1.2 Globale kaders van de regelgeving

Omgevingswet en onderzoeksverplichting

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024) zijn veranderingen opgetreden in de definiëring en procedurele afhandeling van zaken ten aanzien van de Wet natuurbescherming, welke laatste thans is ingetrokken.

Indien er aanwijzingen zijn dat een ruimtelijke ingreep gevolgen heeft voor flora en/of fauna (soortbescherming zie volgende bladzijde), is er voor de initiatiefnemer van de 'activiteit' een onderzoeksverplichting. Daarmee dient hij op voorhand, op grond van objectieve gegevens, vast te stellen of nadelige gevolgen voor die planten of voor nesten, foerageerplaatsen, voortplantingsplaatsen, rustplaatsen en eieren van die soorten, kunnen worden uitgesloten.

Zijn nadelige gevolgen niet uit te sluiten, dan moet worden nagegaan:

- welke nadelige gevolgen kunnen optreden,
 - moeten zo nodig passende preventieve maatregelen worden genomen, óf
 - moet de activiteit worden gestaakt,
 - of, als 'staken' niet kan, passende herstelmaatregelen dienen te worden genomen.
- Deze onderzoeksverplichting geldt overigens niét voor exoten en voor soorten die voorkomen buiten het natuurlijk verspreidingsgebied.

Naast deze onderzoeksverplichting:

- moet er tevens worden aangetoond in hoeverre gebiedsbescherming in het geding is, zoals met betrekking tot Natura 2000, met betrekking tot Natuurnetwerk Nederland (NNN) of andere provinciale gebiedsbescherming, (zie onder);
- is er, afhankelijk van de situatie, ook een verplichting met betrekking tot stikstofuitstoot aan de orde ('Aanvullingsbesluit', zie verder blz.12).

Beschermingskaders en beschermingsregiems

Voor de toetsing van die mogelijke effecten op flora & fauna is in de wet onderscheid gemaakt in twee verschillende beschermingskaders:

* soortbescherming: van nature in het wild levende dieren of planten, zie § 1.3 (blz.9).

* gebiedsbescherming: Natura 2000 en provinciale beschermingsgebieden, zie § 1.4 (blz.12-13);

Binnen het beschermingskader wordt onderscheid gemaakt tussen:

- het type ingreep (zoals 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting' of 'bestendig beheer');
- planten en dieren uit verschillende beschermingsregiems (zie hieronder);
- een aantal 'wettelijke belangen' (zie blz.10).

Soortbescherming in het kader van een ruimtelijke ingreep is gericht op de bescherming van individuele (inheemse) soorten flora en fauna (zie verder § 1.3 blz.9), waarbij onderscheid wordt gemaakt in 'soorten' naar aanleiding van drie beschermingsregiems:

1. soorten van de Vogelrichtlijn
2. soorten van de Habitatrichtlijn
3. andere soorten genoemd in Bijlage IX ('Bal') of in rode lijsten; dit betref inheemse soorten die niet onder de Vogel- en Habitatrichtlijn vallen.

De soorten die onder de verschillende regiems bescherming vinden, zijn bij effecten alle 'vergunningsplichtig' (zie verder blz.10). De 'richtlijnsoorten' zijn daartoe onder die betreffende richtlijnen opgenomen, terwijl voor de 'andere soorten' in het 'Besluit activiteiten leefomgeving' ('Bal') een lijst met inheemse soorten is opgenomen (Bijlage IX Bal). Voor deze laatste lijst bestaat tegelijkertijd de mogelijkheid dat provincies daaruit soorten

aanwijzen welke worden vrijgesteld van deze vergunningsplicht, wat wordt aangegeven in de provinciale Omgevingsverordening.

Gebiedsbescherming is gericht op:

- De specifieke habitat waartoe op rijksniveau speciale begrensde gebieden zijn aangewezen als 'Natura 2000-gebied' en op provinciaal niveau als onderdeel van onder meer het 'Natuurnetwerk Nederland' (NNN) en van 'provinciale weidevogelgebieden'.
- Het reguleren van stikstofemissie en –depositie als gevolg van ruimtelijke ingrepen en/of nieuw gebruik.
- Gebieden buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden die een aanwijsbare ecologische functie voor de aangewezen soorten uit Natura 2000-gebieden vervullen en daarmee eveneens onder dat regiem vallen ('externe werking Natura 2000').

Ook hiertoe bestaat bij ruimtelijke ingrepen een 'vergunningsplicht' indien deze mogelijk schade toebrengen aan voor dat gebied aangewezen, te beschermen '*natuurlijke habitatgebieden*' en '*aangewezen soorten*': hiertoe bestaat géén vrijstellingsregeling (zie verder § 1.4 blz.12).

De regels van soort- en gebiedsbescherming sluiten elkaar niet uit, doch vullen elkaar aan. Toetsing aan gebiedsbescherming vindt alleen plaats indien in het onderzoeksgebied 'aangewezen' soorten en/of habitatgebieden in het geding zijn, terwijl toetsing aan de soortbescherming in beginsel *altijd* vereist is (en stikstofdepositie in reguliere gevallen), zowel binnen als buiten beschermde gebieden. Overigens wordt nader stikstofonderzoek buiten deze Quick Scan gehouden (zie advies blz.23).

Specifieke zorgplicht

Naast de 'vergunningsplicht' voor specifiek aangewezen soorten en gebieden, is in het 'Bal' ook een '*specifieke zorgplicht flora en fauna*' ingevoerd. Deze specifieke zorgplicht betreft vrijwel alle ruimtelijke activiteiten, óók voor de niet-vergunningsplichtige soorten.

Dit betreft '*dieren of planten van soorten, genoemd in Bijlage IX of in Rode Lijsten*' (art.11.27 Bal). Deze soorten brengen de zorgverplichting met zich mee om:

- a. alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;
- b. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken; en
- c. als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

Met betrekking tot deze specifieke zorgplicht is de bescherming gericht op '*van nature, in het wild levende dieren of planten*' waarbij '*iedereen die een flora- en fauna-activiteit uitvoert, voor flora en fauna nadelige gevolgen zoveel mogelijk moet voorkomen, beperken of ongedaan maken*' (art. 11.27, 1e lid Bal).

Echter, uit de omschrijving '*van nature, in het wild levende dieren of planten*' kun je afleiden dat soorten die leven onder *kunstmatige* condities (bijvoorbeeld uitgezet, aangeplant, ingezaaid) daarbij buiten beschouwing zouden kunnen worden gelaten.

Daarnaast is ook nog de 'algemene zorgplicht' van kracht:

Deze geldt voor *alle*, dus ook níet-beschermde soorten. Indien bij een flora- en fauna-activiteit individuele dieren of hun vaste verblijfplaatsen worden verstoord of bedreigd, wordt in de Omgevingswet vereist dat '*een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd*' (herkomst Min.v. EZ 2016/ § 2.4).

Ten aanzien van beide vormen van zorgplicht bestaat overigens een ketenverantwoordelijkheid tussen initiatiefnemer en uitvoerder.

Doel en strekking van dit natuuronderzoek

Deze rapportage omvat een bureaustudie met een (veldverkenning en) beoordeling van de habitat voor flora & fauna. Hiermee wordt de ingreep getoetst aan de regelgeving met betrekking tot soorten flora en fauna en eventuele gebiedsbescherming (m.u.v. stikstofdepositie).

Een dergelijk onderzoek staat ten doel om inzicht te geven in de volgende vragen:

- Is er kans op noodzaak tot vergunning m.b.t. schadelijke handelingen ?
- Is er naar verwachting een vergunning op grond van gebiedsbescherming nodig ?
- Is er nader veldonderzoek nodig en voor welke soorten planten en/of dieren ?
- Welke zijn de mogelijke consequenties vanuit de soort- en gebiedsbescherming ?

Omdat deze wet *alle* soorten planten en dieren omvat, óók in Natura 2000-gebieden, wordt bij dit onderhavige natuuronderzoek primair aangehaakt op de soortbescherming.

1.3 Nadere toelichting op soortbescherming

Schadelijke handelingen en vergunningsplicht

De natuurwetgeving is in eerste lijn gericht op soortbescherming, dat wil zeggen bescherming van afzonderlijke soorten planten en dieren *'in welke situatie dan ook'*.

Daarbij wordt in de Omgevingswet bij 'bescherming' *niét* meer gesproken over verbodsbepalingen waarvoor een vergunning of vrijstelling kan worden verleend, maar over schadelijke handelingen die leiden tot een 'vergunningsplichtig geval'.

Deze handelingen bestaan voor de verschillende beschermingsregiems uit:

Schadelijke handelingen Vogelrichtlijn (art.11.37 Bal):

- * het vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten van die vogels;
- * het (opzettelijk) verstoren van vogels.

Schadelijke handelingen Habitatrichtlijn (art.11.46 Bal):

- * het verstoren van dieren;
- * het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren;
- * het plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b Hrl of bijlage I verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.

Schadelijke handelingen andere soorten (art.11.54 Bal):

- * het beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren;
- * het in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van soorten vaatplanten zoals genoemd in bijlage IX, onder B.

Beschermingsregiems, vergunningsplicht en vrijstelling

Voor de schadelijke handelingen zoals hierboven aangegeven voor de beschermingsregiems is een vergunningsplicht van kracht. De belangrijkste elementen daarin zijn:

- * De Vogelrichtlijn is van toepassing op alle inheemse vogels: bedreiging van vogels, of verstoring van vogels tijdens het broeden is niet toegestaan, in beginsel ook niet middels een vergunning.

Met betrekking tot de in gebruik zijnde nesten is er bovendien een lijst met vogels die jaarlijks hun nest opnieuw gebruiken dan wel er jaarlijks terugkeren. Deze groep is verdeeld in 5 categorieën (zie RvON 2021) waarvan het nest van categorieën 1 t/m 4 het jaarrond, dus óók buiten het broedseizoen, beschermd is en het nest buiten het broedseizoen vergunningsplichtig is.

- * De Habitatrichtlijn is van toepassing op een daartoe opgenomen lijst met soorten zoogdieren, reptielen, amfibieën, dagvlinders, libellen, vissen, vaatplanten, kevers en 'overige ongewervelden' (weekdieren). Deze groep soorten is bij verstoring of bedreiging te allen tijde vergunningsplichtig.
- * De vergunningsplichtige lijst 'andere soorten' zoals opgenomen in de Bijlage IX (art.11.54 Bal) omvat inheemse soorten vaatplanten, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, en kevers.

Ten opzichte van de eerdere situatie onder de Wnb zijn aan de Bijlage nog soorten toegevoegd waaronder ook een selectie uit Rode Lijst-soorten.

Vrijstellingsregeling: voor deze groep geldt tevens dat elke Provincie middels een Omgevingsverordening voor haar gebied kan aangeven welke van die soorten worden vrijgesteld van deze vergunningsplicht, wat ook al onder de Wnb het geval was. Daarbij blijft echter ook voor alle vergunningsvrije gevallen, de specifieke zorgplicht van toepassing (zie blz.8).

Bevoegd gezag: voor het toekennen van een vergunning vormt de Provincie het bevoegde gezag, in veel gevallen uitbesteed aan de provinciale Omgevingsdienst. De in te lossen voorwaarden worden in de vergunning nader aangegeven, zoals voorheen in de ontheffing.

Wettelijk belangen bij een 'vergunningsplichtig geval'

Bij eventuele aanvraag van een vergunning in het kader van soortbescherming is onder meer bepalend of er een wettelijk belang van toepassing is dat is opgenomen in het betreffende beschermingsregiem (zie ook vorige bladzijde).

Daarbij wordt onder het belang 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' bij soortbescherming géén vergunning afgegeven voor soorten van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn, behalve indien de ecologische functionaliteit van de soort daarmee *geheel niet* wordt aangetast, bijvoorbeeld door het nemen van maatregelen.

Een vergunning kan uitsluitend worden afgegeven indien de situatie van de ingreep voldoet aan de specifieke bij het beschermingsregiem behorende belangen:

- * Voor soorten van de Vogelrichtlijn (zoals jaarrond beschermde nesten) wanneer:
 - er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
 - de ingreep nodig is in het kader van een voorgeschreven wettelijk belang, (onder meer openbare veiligheid, volksgezondheid, de veiligheid van het luchtverkeer e.a., zie § 3.1/ art. 3.3).
- * Voor soorten van de Habitatrichtlijn wanneer:
 - er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
 - de ingreep nodig is in het kader van een voorgeschreven wettelijk belang, onder meer: volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (zie § 3.2/ art.3.8).

* Voor 'andere soorten' wanneer:

- de ingreep nodig is in het kader van een voorgeschreven wettelijk belang, te weten volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende reden van groot openbaar belang;
- het uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling betreft (algemeen belang);
- in het kader van een goedgekeurde Gedragscode.

Gunstige staat van instandhouding als vergunningsvoorwaarde

Een vergunning kan ook uitsluitend worden verkregen wanneer de gunstige staat niet in het geding komt. De voorwaarden daartoe staan in de Habitatrichtlijn genoemd:

- * uit populatie-dynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven, en . . .
- * het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd kleiner lijkt te zullen worden, en . . .
- * er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

Vereist onderzoek

Zoals eerder aangegeven bestaat er bij een ruimtelijke ingreep ('flora- en fauna-activiteit') een onderzoeksverplichting, waarmee moet worden onderbouwd:

- met welke beschermde soorten rekening moet worden gehouden,
- voor welke soorten effecten kunnen worden uitgesloten omdat ze er niet worden verwacht, en/of . . .
- welke soorten er niet zijn aangetroffen, dan wel kunnen worden uitgesloten omdat de planingreep geen natuurschade aan die soorten met zich mee brengt.

Het uitsluiten van gebruik door (of schade aan) de betreffende soorten '*op voorhand*' vergt een gedegen, controleerbare onderbouwing.

Bovenstaande betekent dat:

- met onderzoek in ieder geval moet worden nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid van soorten planten en dieren die kwetsbaar of bedreigd zijn;
- het altijd geldt voor alle in het wild levende soorten, ongeacht een eventueel van toepassing zijnde vrijstelling, gedragscode of vergunning;
- dit bovendien niet beperkt is tot de dieren en planten zelf, maar ook tot de directe leefomgeving van de soorten zoals foerageergebieden, rust en vaste verblijfplaatsen en plaatsen voor het grootbrengen van de jongen.

Voor zover er in het kader van soortbescherming géén vrijstelling van toepassing is, vergt dat voor het vereiste onderzoek een oriëntatie op de database van NDFF met tenminste een habitatverkenning. Daarmee wordt beoordeeld of er voor de mogelijk te verwachten vergunningsplichtige gevallen, significante onderdelen van het leefgebied in het geding kunnen zijn. In dat laatste geval is er een nader soortgericht onderzoek vereist, uit te voeren volgens de richtlijnen in beschikbare Kennisdocumenten (Bij12) of het vleermuisprotocol van het GAN.

Bij vergunningsplichtige gevallen is het voorts van belang in hoeverre de ecologische functionaliteit wordt aangetast:

- * Onder de condities dat er mitigerende maatregelen (kunnen) worden genomen waarmee kan worden gegarandeerd dat de ecologische functionaliteit *binnen* het werkgebied op geen énkél moment achteruitgaat, óók niet tijdelijk, is er géén vergunning nodig (Ministerie van EZ 2016/ § 4.3).

Het eventueel achterwege blijven van effecten op de ecologische functionaliteit vergt afdoende onderbouwing. Indien van toepassing moet daarbij worden aangegeven welke mitigerende maatregelen worden toegepast voor welke soorten.

* Echter indien de bedoelde ecologische functionaliteit als gevolg van de ingreep niét met mitigatie kan worden gegarandeerd doch uitsluitend met compensatie, is voor de uitvoering daarvan eerst vergunning vereist.

Voor soorten uit de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn dient bovendien te worden voldaan aan de specifiek in die richtlijnen opgenomen wettelijke belangen (zie blz.10). Bij een vergunningsaanvraag wordt daartoe getoetst aan drie criteria (de zgn. 'ADC-toets'):

- 1) er is geen alternatief;
- 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang (zie blz.10);
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding: dit criterium is ook van toepassing voor vergunningsplichtige 'andere soorten'.

Gedragcode

Eventueel kan met de uitvoering voor een extra vrijstellingsmogelijkheid worden aangehaakt op een Gedragcode, maar bij ruimtelijke ingrepen biedt dat voor de initiatiefnemer géén relevante voordelen.

Handhaving m.b.t. vergunningsplichtige gevallen

Eventuele handhaving is, naast de specifieke zorgplicht, vooral gericht op vergunningsplichtige gevallen. Daarbij ligt de verantwoordelijkheid voor het onderzoek thans geheel bij de initiatiefnemer: toetsing is niét meer structureel in een omgevingsprocedure opgenomen. Het is dan ook aan de initiatiefnemer (en diens adviseur) om te beoordelen of een nader onderzoek tot de verplichting moet worden gerekend, dan wel of er sprake is van een 'vergunningplichtig geval'.

Handhaving zal naar verwachting plaats vinden door steekproefsgewijze controle door de Omgevingsdienst, dan wel als vervolg van een melding door derden (zoals burgers).

Hierbij past een waarschuwing: indien bij controle blijkt dat de initiatiefnemer met het onderzoek of andere daaraan gekoppelde verplichtingen al of niet zijns ondanks in gebreke is gebleven, wordt het project per direct stilgelegd.

Daarmee zal, in een ongunstig geval, wellicht meerdere jaren vertraging op kunnen treden om alsnog een juist proces van onderzoek en toetsing van de ruimtelijke ingreep uit te kunnen/ moeten voeren, nog afgezien van de eventuele bijkomende veroordeling voor een economisch delict.

1.4 Nadere toelichting op gebiedsbescherming

Vergunning Natura 2000

Dit omvat werkzaamheden met betrekking tot speciale beschermingszones in het kader van de Vogel- of Habitatrichtlijn (resp. REG 1979 en REG 1992/1997), dus in Natura 2000-gebieden. Wanneer deze effecten kunnen hebben op 'aangewezen' soorten en de instandhouding van de natuurlijke habitats, zijn deze vergunningsplichtig. Ook voor gebieden 'buiten' een Natura 2000-gebied die een aanwijsbare ecologische functie voor de 'aangewezen soorten & habitattypen' uit dat Natura 2000-gebied hebben, kan onder sommige condities een vergunning vereist zijn ('externe werking').

Vergunning in het kader van stikstofemissie ('Aanvullingsbesluit Bal')

De toenemende uitstoot van stikstof door verkeer, gemotoriseerd materieel en verbranding van fossiele brandstoffen (zowel in huishoudens als bedrijven, voertuigen en andere machines met verbrandingsmotor) leidt tot toenemende depositie van stikstof. Dit heeft

negatieve effecten op flora en fauna, wat in het kader van de Omgevingswet nader onderzoek vereist ten behoeve van omringende Natura 2000-gebieden (zie 'Aanvullingsbesluit' Bal, en zie Bij12 Stikstof en Natura 2000).

Stikstofberekening, uitvoeringsfase en gebruiksfase:

Met betrekking tot deze stikstofuitstoot kunnen een uitvoeringsfase en een gebruiksfase worden onderscheiden:

- * Voor de uitvoeringsfase geldt dat de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in de zaak ECLI:NL:RVS:2022:3159 (Porthos, 2 november 2022) heeft vastgesteld dat de vrijstelling stikstof ('bouwvrijstelling') buiten toepassing moet worden gelaten. Dit betekent dat de vrijstelling voor de uitvoeringsfase niet meer gebruikt kan worden en deze uitvoeringsfase volgens de letter van de wet, alsnog eveneens nadere toetsing vergt (Aerius-berekening). Daarbij wordt de toename van stikstofdepositie als gevolg van het nieuwe project, getoetst aan vastgestelde drempel- en grenswaarden voor de betreffende regio, zie Bij12, 2017). De grenswaarde wisselt per regio (zie ook § 3.1).
- * Voor de gebruiksfase van projecten of plannen gaat het om uitstoot in de nieuwe gebruikssituatie door toename van verkeer of toename van gas- en ander brandstofverbruik door huishoudens en/of bedrijfsvoering.
Als het plan of project *niet* leidt tot (uitbreiding van) stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden kunnen negatieve effecten worden uitgesloten.
Dit onderzoek is echter niet in deze Quick Scan opgenomen (zie 'advies' blz.23).

Vergunning Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS)

Dit betreft eveneens bescherming van natuurwaarden binnen begrensde gebieden. Voor deze gebieden hebben Rijk en Provincie samen spelregels ontwikkeld welke zijn vervat in de provinciale regelgeving. Hierbij is een 'nee-tenzij' beleid van toepassing: binnen het NNN moeten de wezenlijke kenmerken en waarden van het betreffende gebied als onderdeel van het natuurnetwerk in acht worden genomen. De actuele en potentiële waarden van het NNN zijn vastgesteld in de natuurdoelen voor dat gebied. De basis daarvoor ligt in de provinciale structuurvisie en de betreffende 'Provinciale Ruimtelijke Verordening'.

1.5 Onderzoeksplan

Met het onderzoek ten aanzien van flora en fauna wordt stapsgewijs ingezoomd op de situatie en vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten of verstoring daarvan, kunnen worden uitgesloten dan wel nadere veldinventarisatie vergen.

Werkstap 1, analyse bestaande gegevens

Als eerste wordt de situatie getoetst aan indicaties van de NDFF, aan de verspreiding van soorten op basis van reeds bekende biogeografische informatie uit verspreidingsatlassen, aan overige literatuur en andere beschikbare onderzoeken. Die informatie is veelal niet compleet maar wel grotendeels indicierend.

Op basis hiervan en de algemene habitat van de locatie wordt vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten in dit gebied verwacht en bedreigd kunnen worden en welke daarvan op voorhand al kunnen worden uitgesloten.

Met betrekking tot 'uitsluitingen' in het kader van de regelgeving wordt in de rapportage aandacht geschonken aan *alle* mogelijke soortgroepen van (beschermde) organismen. Voor sommige soortgroepen is dat niet méér dan het aangeven waarom daarvan *géén* vergunningsplichtige soorten op de locatie worden verwacht, dan wel waarom sommige soorten *niet* worden bedreigd of verstoord.

Werkstap 2, toetsing aan gebiedsbescherming

Dit omvat toetsing aan de regelgeving in het kader van de Omgevingswet en van provinciaal gebiedenbeleid (Natura 2000 en NNN, zie § 3.1). Daarbij wordt beoordeeld of er wellicht ook andere natuurregelgeving in het geding kan zijn.

Bovendien omvat gebiedsbescherming ook de stikstofdepositie (zie blz.12) waartoe met betrekking tot stikstof veelal een Aerius-berekening moet worden uitgevoerd.

Overigens dient de eventuele berekening met betrekking tot de stikstofdepositie buiten dit onderzoek (zie ook § 3.1).

Werkstap 3, habitatbeoordeling

Naar aanleiding van het bovenstaande wordt op basis van een grondige inspectie een beoordeling gemaakt van de terreinkenmerken, de biotoop, de lokale habitat en van de ecologische betekenis van het effectieve werkgebied (zie § 3.2).

In de conclusie wordt op basis van de nader beschreven habitat, vastgesteld welke voor de betreffende Provincie vergunningsplichtige en eventuele 'aangewezen soorten' (Natura 2000) voor de gegeven situatie *zónder* nadere veldinventarisatie kunnen worden uitgesloten, wat tevens geldt voor het al of niet van toepassing zijn van de 'externe werking' met betrekking tot 'aangewezen soorten'.

Tot zover betreft dit onderzoek een 'Quick Scan': bureaustudie met veldverkenning.

Werkstap 4, eventuele veldinventarisaties

Voor de (eventueel te verwachten) vergunningsplichtige soorten flora en/of fauna welke vanwege de plaatselijke verspreiding en/of de condities op de werklocatie *niét* op voorhand van bedreiging kunnen worden uitgesloten, moet ook een nader soortgericht veldonderzoek worden uitgevoerd (zie hoofdstuk 3/ § 3.3 e.v.).

Werkstap 5, eindconclusie en advies

De rapportage wordt afgerond met een puntsgewijze samenvatting van conclusies en consequenties, met een eventuele toetsing van consequenties, de haalbaarheid van het plan, het advies welke soorten nadere veldinventarisatie vergen dan wel in hoeverre natuurschade op voorhand met mitigatie kan worden voorkomen (zie hoofdstuk 4).

Leeswijzer

In de rapportage wordt de volgorde van de hierboven aangegeven onderzoeks- en onderbouwingsstappen aangehouden. Waar het voor de betreffende onderbouwing nodig is om informatieve kaders te schetsen, is dat in deze paragraaf beknopt aangegeven (zie blz.5 t/m 14). Daarmee ontstaat de volgende opzet van de rapportage:

- * In hoofdstuk 1 zijn de uitgangssituatie, het voornemen, de hoofdlijnen van de regelgeving, de aanpak van het onderzoek en de opzet van de rapportage aangegeven.
- * In Hoofdstuk 2 wordt op basis van beschikbare verspreidingsgegevens en recente gegevens uit de databank van de NDFF, de literatuurstudie met daaruit voortkomende conclusies uitgevoerd.
- * In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op vigerende gebiedsregelgeving (Natura 2000 en NNN) en worden de bevindingen van de ecologische verkenning met beoordeling van de betreffende habitat beschreven, zo nodig aangevuld met de verslaglegging van een nader veldonderzoek.

- * In hoofdstuk 4 worden de voor de uitvoering relevante conclusies kort samengevat en wordt advies gegeven met betrekking tot mitigerende maatregelen. Voorts wordt advies gegeven met betrekking tot de gewenste nadere handelwijze.

De rapportage wordt beëindigd met lijsten van geraadpleegde literatuur en van gebruikte termen en afkortingen.

2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN

Onderzoekscontext

Het onderzoek dat in dit hoofdstuk per soortgroep wordt weergegeven omvat de toetsing van de locatie aan de meest actuele bronnen met reeds bestaande inventarisatie- en verspreidingsgegevens, met name NDFF, de 'Nederlandse Databank Flora & Fauna'. Het is gericht op eventueel terreingebruik door juridisch zwaarder beschermde soorten (zie 'soortbescherming' blz.7-9) en indien voor het project relevant, op 'aangewezen soorten' (zie 'gebiedsbescherming' blz.9-10).

De gegevens waarop deze toetsing is gebaseerd, omvatten veelal een aanzienlijk groter gebied dan de onderzoekslocatie: naar aanleiding hiervan wordt in hoofdstuk 3 ingezoomd op de nader begrensde werklocatie. De gegevens uit de NDFF bieden een goede indicatie doch zijn niet geheel toegespitst op de werklocatie en vergen *tenminste* nog een aanvulling door een habitatbeoordeling op de locatie.

Op basis van het bronnenonderzoek en de habitatbeoordeling wordt vervolgens bepaald welke (zwaarder) beschermde soorten in het werkgebied wellicht kunnen worden verwacht en welke soorten in het kader van de Omgevingsvergunning aanvullende veldinventarisatie vergen om vast te stellen of ze alsnog van aanwezigheid kunnen worden uitgesloten, dan wel of het vergunningsplichtige gevallen betreft.

De eventuele *noodzaak* tot nadere inventarisatie wordt afgeleid uit de samenhang tussen beschikbare gegevens (dit hoofdstuk 2), de habitatbeoordeling van het te onderzoeken gebied (zie hoofdstuk 3) en de 'soort' ingreep (§ 1.1).

Algemeen karakter werkgebied

Het werkgebied omvat een dijkdeel met hellingen: buitenzijde deels voedselrijk grasland, deels basaltblokken en een rand met riet.

Aan de binnenzijde staat Braam en enkele jonge bomen. Het onderste deel van de dijkelling bestaat hier uit vergraven zand.

Tussen in- en uitlaat is eveneens een grazige vegetatie aanwezig, terwijl hier ook nog enkele bomen staan.

De uitlaat komt uit op een vele meters brede watergang met een smalle strook riet en wilgenopschot. Zowel inlaat als uitlaat eindigen in open water, waar eveneens werkzaamheden plaatsvinden.

2.1 Vaatplanten

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2024, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het plangebied géén vergunningsplichtige planten zijn geregistreerd (zie ook Floron 2011)

Conclusie

Beschermde, vergunningsplichtige soorten zoals opgenomen in Bijlage IX bij art.11.54 van het Bal kunnen worden uitgesloten.

2.2 Zoogdieren

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2024, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van de planlocatie 11 soorten zijn geregistreerd, waaronder 1 vleermuissoort (zie ook Broekhuizen 2016). Op iets grotere afstand, nog steeds ruimschoots binnen gebruiksafstand van de werklocatie, zijn nog 6 andere vleermuissoorten geregistreerd.

Grondgebonden zoogdieren

De grondgebonden soorten zijn de marters Boomarter, Bunzing, Hermelijn en Wezel; voorts Dwergmuis, Egel, Haas, Ree, Vos en Woelrat, alle 'andere soorten' waarop een provinciale vrijstelling van toepassing is. Indien deze vrijgestelde inheemse soorten worden verstoord vergt dat toepassing van de onder de Omgevingswet ingevoerde 'specifieke zorgplicht' (zie blz.8).

Vleermuizen

Er zijn in deze regio zijn tenminste 7 vleermuissoorten geregistreerd waarvan één binnen een afstand van 1 km (Gewone dwergvleermuis) en op iets grotere afstand tenminste 6 soorten: Ruige- en Kleine dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis en Rosse vleermuis.

Alle vleermuissoorten zijn vermeld in de Habitatrichtlijn Bijlage IV waarmee diverse gebruiksvormen van vleermuizen vergunningsplichtig zijn.

Vleermuisgebruik kan bestaan uit vaste verblijfplaatsen in bomen, gebouwen of andere gebouwde constructies (kraam-, zomer-, paar- of winterverblijven).

Van belang daarbij is dat de meeste vleermuissoorten steeds een 'netwerk' van vaste verblijfplaatsen gebruiken waartussen wordt gewisseld, waarbij het gehele netwerk strikt beschermd is (zie bijvoorbeeld ook Kennisdocumenten, BIJ12 2017).

Door sommige soorten worden tevens lineaire structuren (zoals houtsingels, boomrijen, bosranden, watergangen, dijken of combinaties daarvan) gebruikt als geleiding/ sonar-oriëntatie voor vaste vliegroutes (met name van dwergvleermuizen, Laatvlieger, Meer-vleermuis en Watervleermuis, zie Limpens 1997).

In straten kunnen straatgevels dezelfde functie vervullen, zodat verwijderen van boomrijen uit straatprofielen hierop veelal geen essentieel versturende invloed uitoefent.

Gebruik als verblijfplaats:

De verschillende soorten beschikken ieder over eigen soorten verblijven (zie ook Limpens 1997):

- * Rosse vleermuis voornamelijk in (oudere) bomen, maar soms ook in gebouwen;
- * Meervleermuis & Laatvlieger uitsluitend in bebouwing (zie Nota bene);
- * dwergvleermuizen kunnen zowel in bomen als in gebouwen worden aangetroffen (zoals in spouwruimten, onder dakpannen, achter betimmeringen, in doorvoeren van leidingen e.d.). Deze soorten maken gebruik van zeer smalle spleten (zie Nota bene);
- * Gewone grootoorvleermuis kan ook in bomen en gebouwen worden aangetroffen: vooral in grotere ruimten in gebouwen (zolders, kelders) met een 'open' toegang, en in boomholten, -spleten en (vogel- en vleermuis-)kasten;

Nota bene:

- * vleermuizen zijn met betrekking tot hun vaste verblijfplaatsen zeer honkvast: zo lang er geen significante ingrepen plaatsvinden waardoor hun gebruik wordt verstoord of belemmerd, blijven ze jaarlijks in continuïteit de zelfde verblijven en dezelfde vlieg-routes naar hun afwisselende foerageergebieden gebruiken.
- * van dwergvleermuizen en Laatvlieger is bekend dat ze thigmofiel zijn, dat wil zeggen dat ze in hun verblijfplaats contact aan borst- en rugzijde vergen. Derhalve maken ze voor hun verblijf slechts gebruik van zeer nauwe ruimten van enkele centimeters. De toegang tot de verblijfplaats zit veelal 3 meter boven het maaiveld of hoger. Rond en direct onder de toegang dienen geen obstakels aanwezig te zijn die het invliegen kunnen hinderen: deze soorten vergen rondom de toegang van hun verblijf een vrije aanvliegruimte van 2 tot 3 meter.

Vaste vliegroutes:

Dwergvleermuizen, Laatvlieger & Watervleermuis benutten de beschutting van lijnvormige landschapselementen als geleiding voor hun vaste vliegroutes naar hun diverse foerageerlocaties. Daarbij valt te denken aan houtsingels, hagen, boomrijen, bospaden, bosranden, doorgaande watergangen, dijken en bouwingswanden en -linten. Meervleermuizen benutten voor hun vaste vliegroutes naar hun foerageergebied de geleiding van relatief onbeschutte kanalen of brede vaarten, waarbij ze zeer laag over het water vliegen in de beschutting van oevers; foerageergebied voor deze soort omvat veelal grotere open waterelementen.

Conclusie zoogdieren* Grondgebonden soorten:

Op de locatie zijn slechts vrijgestelde soorten grondgebonden zoogdieren te verwachten: bij uitvoering is daartoe aandacht vanwege de van toepassing zijnde 'speciale zorgplicht' (zie blz.8).

* Vleermuizen:

Deze vereisen nadere controle op gebruiksmogelijkheden in eventueel te kappen bossen. Bij potentiële verstoring van verblijfplaatsen en/of vliegroutes vereisen deze in beginsel nader veldonderzoek, en indien aangetroffen aanvraag van vergunning.

2.3 Broedvogels

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFP 2024, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 kilometer van het plangebied diverse vogels met een jaarrond beschermd nest zijn geregistreerd.

Vaste en jaarrond beschermde nesten

Vogels die hun nest het jaar rond gebruiken dan wel jaarlijks op hetzelfde nest terugkeren, zijn ingedeeld in 5 categorieën (zie RvON 2021).

De categorieën 1 t/m 4 hebben vanwege verschillende eigenschappen een '*jaarrond beschermd*' nest. Bij vernietiging of verstoring van het nest vergen deze aanvraag van vergunning.

De soorten van categorie 5 (waaronder ook veel holtenbroeders) gebruiken eveneens jaarlijks hetzelfde nest maar behoeven veelal geen jaarrond bescherming.

Bij het NDFP zijn in deze regio meerdere soorten uit meerdere categorieën geregistreerd, waaronder vogels die het nest ook buiten het broedseizoen gebruiken (categorie 1, zoals Steenuil) koloniebroeders (categorie 2 zoals Huismus, Gierzwaluw, Roek e.a.), gebouwbewonende soorten (categorie 3 zoals Ooievaar, Kerkuil, Grote gele kwikstaart

e.a.) en boombewonende soorten (categorie 4 zoals Buizerd, Ransuil, Sperwer e.a., zie ook Sovon 2002 & 2018).

Deze nesten zijn vergunningsplichtig.

Ook zijn soorten aan de orde met 'min of meer' vaste nesten (categorie 5) zoals Ekster, spechten, Bosuil, zwaluwen, vele holtenbroedende zangvogels en soorten met andere specifieke nestelplaatsen. Deze soorten beschikken over voldoende flexibiliteit om bij het verloren gaan van hun vaste nest, zich elders opnieuw te vestigen *mits* daartoe de geschikte condities aanwezig zijn. Deze categorie vergt bij het verloren gaan van het nest nadere beschouwing ten aanzien van de beschikbare nestelcondities.

Overige broedvogels

Veelal zijn er in elk soort terrein ook andere broedende vogels te verwachten, waaronder nesten in struwelen en in te kappen bomen (zie ook Sovon 2018).

Broedende vogels mogen onder géén enkele conditie worden verstoord (zie DR 2009). Onder die voorwaarde is echter voor de meeste broedvogelsoorten géén aanvullende veldinventarisatie vereist: dit is uitsluitend nodig op het moment dat werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd.

Conclusie broedvogels

Jaarrond beschermde nesten:

- * Het werkterrein vergt nadere controle op mogelijk aanwezige jaarrond beschermde nesten uit categorieën 1 t/m 4 in mogelijk te kappen bomen. Zo nodig behoeft dat nadere inventarisatie van het gebruik en aanvraag van een vergunning.
- * Andere soorten met jaarrond beschermde nesten uit categorie 1 t/m 4 kunnen vanwege de afwezigheid van de vereiste habitat, bij voorbaat worden uitgesloten.
- * Eventueel te verwachten soorten uit categorie 5 vergen nadere beschouwing.

Overige broedende vogels:

Werkzaamheden die verstorend kunnen zijn dienen in beginsel *buiten* het broedseizoen plaats te vinden, dan wel vergen binnen het broedseizoen kort voor aanvang van de werkzaamheden alsnog nadere controle: verstoring tijdens het broeden is verboden.

2.4 Amfibieën en reptielen

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2024, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied 6 beschermde soorten zijn geregistreerd met binnen een straal tot 5 km tevens nog 2 soorten van de Habitatlijn (zie ook Creemers 2009; NDFF 2024).

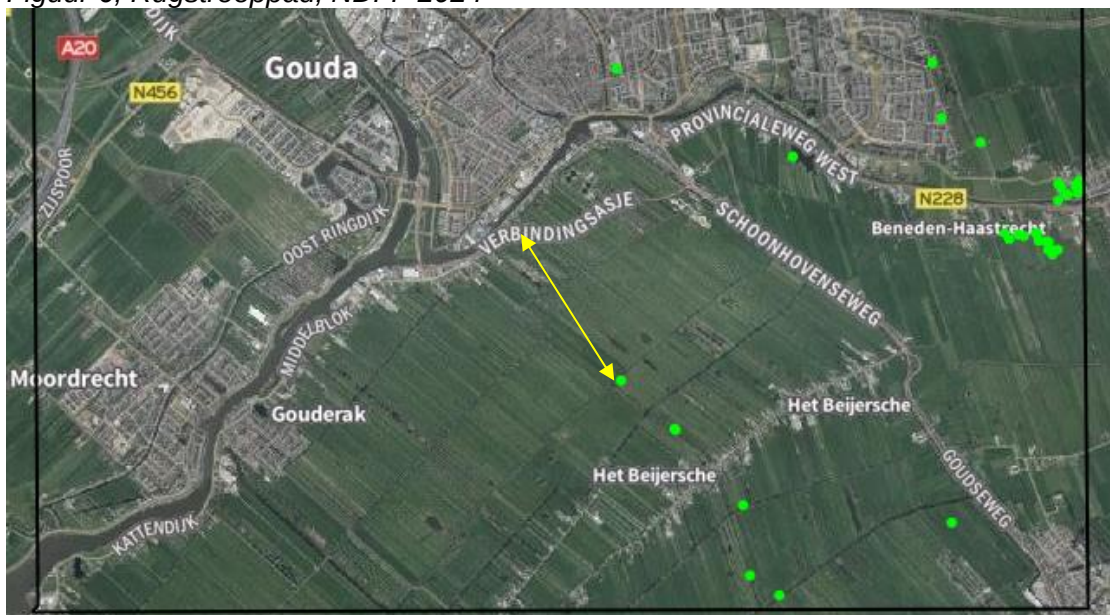
Amfibieën

De registratie binnen 1 km betreft Bastaardkikker, Bruine kikker, Kleine watersalamander en Meerkikker, alle 'andere soorten' waarvoor een vrijstelling van toepassing is.

Binnen een straal tot 1 km is voorts Rugstreeppad geregistreerd en binnen een straal van 1 tot 5 km ook Heikikker, soorten die voor hun voortplanting een flinke (Heikikker) tot grote (Rugstreeppad) actieradius hebben en bovendien soorten van de Habitatrichtlijn betreffen, dus 'vergunningsplichtige gevallen'.

Rugstreeppad is gebonden aan geschikt voortplantingswater: ondiep, zonbeschenen, met een toegankelijke oever en visvrij, waaronder poelen, vijvers maar ook stagnerende regenwaterplassen (zie ook Musters 1992; Rijsewijk 2006; Spitzen-van der Sluis 2009). Overdag houdt de soort zich schuil, ingegraven in los zand of andere losse grond, in holletjes of onder losliggende materialen. Dit geldt tevens voor het winterverblijf. Tussen beide habitats kunnen ze makkelijk een afstand van enkele kilometers overbruggen.

Figuur 6, Rugstreeppad, NDFF 2024

De soort komt in de regio voor, maar op vrij grote afstand. De meest nabij gelegen locatie waar voor het laatst (een enkele) Rugstreeppad is geregistreerd ligt op 1,5 km afstand van het werkgebied terwijl concentraties op grotere afstand liggen. Daarmee is het onwaarschijnlijk dat de soort in de omgeving van de werklocatie kan worden verwacht, laat staan óp de werklocatie: daarmee kan de soort worden uitgesloten.

Heikikker wordt vooral aangetroffen in waterrijke gebieden (veengebieden, moerassen en overstromingsgebieden). De voortplantingshabitat bestaat uit ondiep, zonbeschenen water met toegankelijke oevers die in het voorjaar zijn begroeid met een lage, wat schrale vegetatie (zie ook Rijsewijk 2012). Buiten de voortplantingsperiode houdt de soort zich op binnen een afstand van maximaal 300 meter van de voortplantingshabitat.

Figuur 7, Heikikker, NDFF 2024

Van de soort is op ruim 4 km afstand een enkel exemplaar geregistreerd: dit is ver over de actieradius van de soort, waarmee deze kan worden uitgesloten.

De overige genoemde soorten behoren tot de categorie 'andere (inheemse) soorten'. Indien deze vrijgestelde inheemse soorten worden verstoord vergt dat toepassing van de onder de Omgevingswet ingevoerde 'specifieke zorgplicht' (zie blz.5). Daarbij benutten Gewone pad en Kleine watersalamander ook een winterhabitat (en Gewone pad ook een zomerhabitat) op land.

Reptielen

Binnen een straal van 1 km van het werkgebied is Ringslang geregistreerd, een 'andere soort' waarvoor géén provinciale vrijstelling van toepassing is, dus een 'vergunningsplichtig geval'.

Ringslang is gebonden aan een water- en amfibierijke habitat met droge en vorstvrije mogelijkheden voor winterverblijf. Deze gecombineerde condities zijn vooral te vinden op de overgangen van zand- naar veen- en kleigrond. Grote oppervlaktes laag gelegen, nat gebied worden veelal gemeden omdat de soort daar vaak niet alle stadia van zijn levenscyclus kan doorlopen. Met name de ontwikkeling van de eieren en de overwintering vormen in polders een probleem (Van der Lugt & Siebelink, 2003): in dergelijke omstandigheden is de soort veelal uitgezet, waarbij voor overwintering grondwatervrije holten in de bodem, tussen stenen of in ruimten onder gebouwen worden gebruikt.

Conclusie amfibieën en reptielen

- * De werklocatie vergt controle op habitatcondities welke geschikt zijn voor voortplanting en landhabitat voor Ringslang. Zo nodig vergt dat nader veldonderzoek en indien aangetroffen ook aanvraag van vergunning.
- * Rugstreeppad en Heikikker kunnen worden uitgesloten op basis van hun lokale verspreiding.
- * Bij uitvoering is wel aandacht vereist voor mogelijk aanwezigheid van Bruine kikker in de landhabitat, waarop de 'speciale zorgplicht' van toepassing is.

2.5 Vissen

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2024, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied géén vergunningsplichtige en ook géén beschermde vissen zijn geregistreerd (zie ook Bijlage IX Bal).

Conclusie vissen

Beschermde vissen kunnen op basis van verspreiding op voorhand worden uitgesloten.

2.6 Ongewervelde soorten

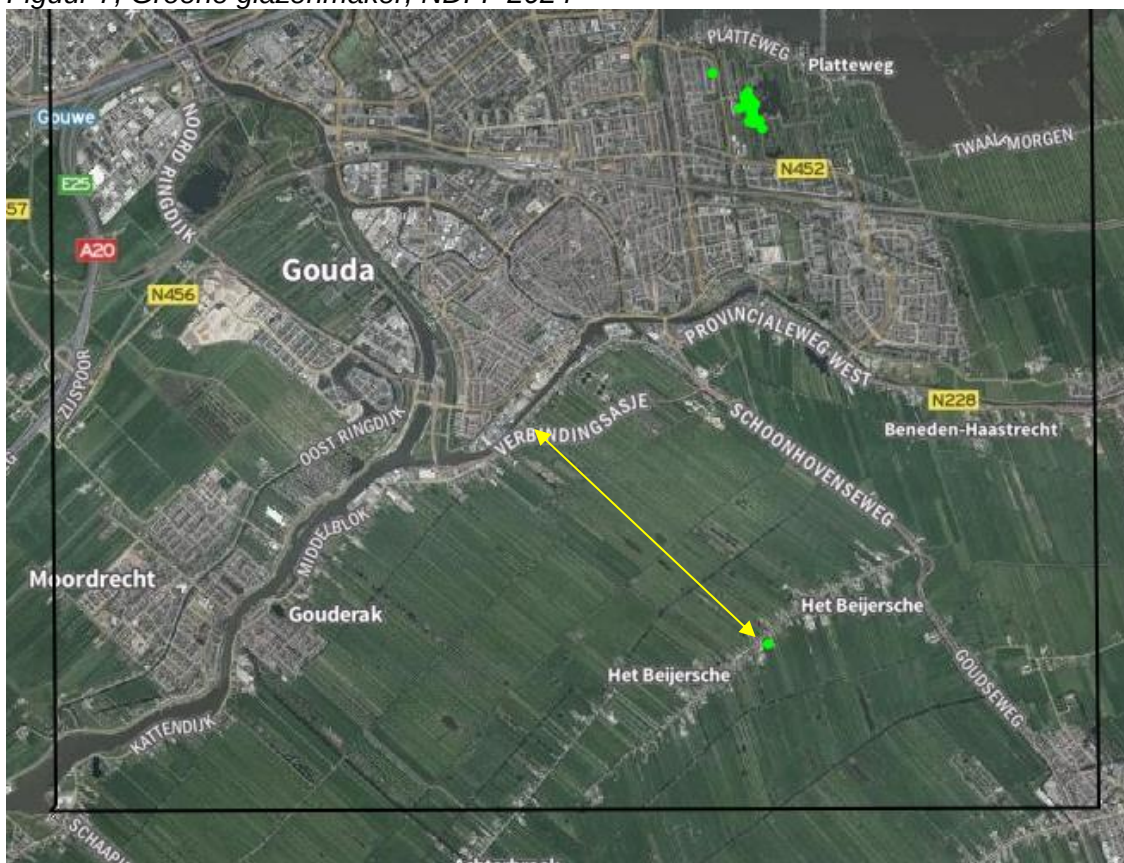
Bij ongewervelde soorten moet men denken aan vlinders, libellen, sprinkhanen en andere ongewervelde soorten zoals mieren, kevers, weekdieren e.d. Onder deze groepen vallen eveneens beschermde soorten terwijl voor sommige soorten ook een vergunningsplicht geldt. Juridisch zwaar beschermd zijn soorten uit de groepen libellen, dagvlinders en 'overige ongewervelde soorten' (waaronder ook waterorganismen).

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2024, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied van deze groep één soort van de Habitatrichtlijn is geregistreerd welke vergunningsplichtig is (Groene glazenmaker), zie ook Bos 2006, Dijkstra 2002, Boesveld 2011 en Gmelig Meyling 2008.

Groene glazenmaker is in Nederland strikt gebonden aan groeiplaatsen van Krabbenscheer. Krabbenscheervelden komen vooral voor in meren en plassen van laagveenmoerassen, in sloten in het veenweidegebied en in rivierarmen.

Figuur 7, Groene glazenmaker, NDFF 2024

De meest nabij gelegen locatie waar voor het laatst (een enkele) Groene glazenmaker is geregistreerd ligt op 2,5 km afstand van het werkgebied. Daarmee is het onwaarschijnlijk dat de soort in de omgeving van de werklocatie kan worden verwacht, laat staan op de werklocatie: daarmee kan de soort worden uitgesloten.

Conclusie ongewervelden

Alle vergunningsplichtige gevallen kunnen op basis van lokale verspreiding worden uitgesloten (zie ook Boesveld 2011; Bos 2006; Dijkstra 2002).

2.7 Conclusies uit verspreidingsgegevens

Volgens de databank van NDFF en verspreidingsgegevens blijkt dat in het werkgebied naast vrijgestelde 'andere soorten', enkele vergunningsplichtige soorten verwacht kunnen worden.

In dit hoofdstuk 2 wordt geconcludeerd dat volgende resterende vergunningsplichtige soorten op basis van het algemene karakter van het werkgebied (zie blz.16), niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. Derhalve is alsnog verdere controle van de habitat nodig om te beoordelen of er een geschikte habitat voor die vergunningsplichtige soorten is en of er door de ingreep bovendien schade aan verblijfplaatsen kan ontstaan. Want in dát geval is nader onderzoek (en mogelijk aanvraag van vergunning) nodig:

- vleermuisgebruik in eventueel te kappen bomen;
- jaarrond beschermde nesten van roofvogels in mogelijk te kappen bomen;
- verblijfplaatsen van Ringslang.

Voorts zijn er broedgevallen te verwachten van vogels in grasland, oevers en op het water, welke tijdens het broeden moeten worden ontzien.

Ook zijn er vrijgestelde kleine zoogdieren en amfibieën te verwachten, welke bij de uitvoering aandacht en toepassing vergen van de specifieke zorgplicht (zie blz.8).

Andere vergunningsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding en/of habitat, op voorhand worden uitgesloten.

3 LOCATIEONDERZOEK

3.1 Toetsing vigerende regelgeving gebiedsbescherming

Natuurbescherming met betrekking tot gebieden vormt onderdeel van, sinds 2024, de Omgevingswet (Natura 2000-gebieden incl. de stikstofproblematiek) en van de provinciale regelgeving (Natuurnetwerk Nederland).

Natura 2000-gebieden:

De werklocatie ligt op ca. 3,5 km afstand van Natura 2000-gebied 'Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein'. De voor dit gebied aangewezen soorten zijn Wilde zwaan en enkele trekkende watervogels. Genoemde soorten kunnen met betrekking tot eventuele samenhang met hun effectieve Natura 2000-leefgebied, niet in verband worden gebracht met de werklocatie, waarmee de 'externe werking Natura 2000' buiten beschouwing kan worden gelaten.

Stikstofproblematiek:

Als onderdeel van de Omgevingswet dient te worden aangegeven in welke mate met de uitvoering wordt bijgedragen aan de stikstofproductie, in relatie tot omringende Natura 2000-gebieden. Deze dient daartoe middels een Aeries-calculator te worden berekend (zie blz.12-13). De berekeningen worden separaat van dit natuuronderzoek afgehandeld.

Advies:

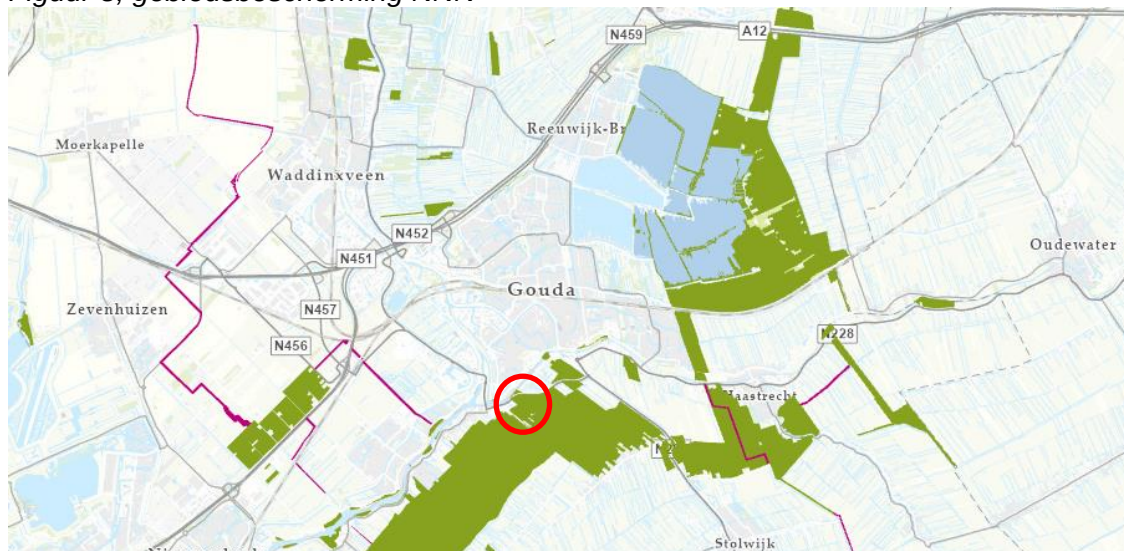
Een dergelijk onderzoek kunt u laten verrichten door de milieuspecialist Mattijs Langelaar, Langelaar Milieuadvies, info@langelaarmilieuadvies.nl - tel.0612-199.804.

Natuur Netwerk Nederland (NNN)

Het werkgebied gaat deel uitmaken van het NNN.

Dit betekent dat moet worden nagegaan in hoeverre de natuurwaarden door de ingreep mogelijk schade zouden kunnen ondervinden, waarvoor in beginsel een provinciale vergunning vereist is. Voor zover eventuele geringe schade geen wezenlijke invloed heeft op de staat van instandhouding, is echter géén vergunning vereist (zie ook blz.5 'voorgenomen ingreep en doel'). Aanbevolen wordt om te werken met een Ecologisch Werkprotocol.

Figuur 8, gebiedsbescherming NNN

Ook voor het eventueel rooien van dode en zieke bomen en exotische boomsoorten zal geen vergunning vereist zijn.

Toetsing aan gebiedsbescherming Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De ingreep ten behoeve van een waterinlaat staat ten doel om de natuurkwaliteiten in de Krimpenerwaard te verbeteren (zie ook blz.5)..

Daartoe is HHSK (Hoog Heemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard) betrokken bij grootschalige ruimtelijke ontwikkeling in de Krimpenerwaard waarbij 2.250 ha natuur wordt gerealiseerd binnen het veenweidenprogramma. Deze natuur wordt onderdeel van Natuur Netwerk Nederland (NNN). Het Veenweidenprogramma beoogt meerdere doelen ineens te bereiken: de veenweidenatuur herstelt zich en verdwenen planten en dieren keren terug, de waterkwaliteit verbetert, de bodemdaling neemt af, de landbouw wordt natuur inclusief en de leefomgeving wordt (nog) aantrekkelijker.

Figuur 9, natuurontwikkeling NNN

Om veenweidenatuur te kunnen realiseren moet het waterpeil in verschillende gebieden in de Krimpenerwaard omhoog. Om dit nieuwe natuurpeil te kunnen opzetten zijn de watermaatregelen en peilregulerende kunstwerken uit deze voorgenomen ingreep noodzakelijk.

Daarbij zijn de ingrepen dusdanig beperkt dat er geen staat van instandhouding van soorten in het geding is en ook in het kader van het NNN geen vergunning nodig zal zijn.

3.2 Verkenning werkgebied en nadere habitatbevindingen

In hoofdstuk 2 is geconcludeerd dat de volgende resterende vergunningsplichtige soorten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. Afgezien van vrijgestelde soorten en broedende vogels, is er dus verdere controle van de habitat nodig om te beoordelen of er een geschikte habitat is voor vleermuisgebruik, jaarrond beschermde nesten en Ringslang waarbij met de werkzaamheden géén schade aan verblijfplaatsen mag ontstaan. Die nadere beschouwing volgt in deze paragraaf.

Karakter van het werkgebied

Een veldverkenning heeft plaats gevonden op 8 maart 2024.

Het werkgebied omvat een terrein met een grazige vegetatie en wat houtopslag (zie beelden hierna). Er is (nog) géén bijzondere vegetatie te verwachten, anders dan 'braakliggend en voedselrijk voormalige weidegrond'.

Aan de binnenzijde van de dijk staat een randje opgaande vegetatie met braam en een enkele jonge berk, vlier en es. Het heeft een braakliggend karakter waarin reeds enige natuurontwikkeling plaatsvindt.

Figuur 10, overzicht werklocatie; gele pijl, in te graven inlaatleiding

Foto 1, overzicht werklocatie vanaf de dijk

Foto 2, overzicht werklocatie vanaf de Bakwetering, richting dijk

Of de leiding door de dijk gegraven of geboord wordt is ons niet bekend. Maar beide zullen geen schadelijke gevolgen voor soorten hebben. Het daadwerkelijk vergraven vergt echter wel om enkele zaken nader te beschouwen (zie hieronder:).

1) Open zandbodem onderzijde dijk:

Aan de binnenzijde van de dijk staat een randje opgaande vegetatie met braam en een enkele jonge berk, vlier en es (zie foto 1). Onderaan deze groenstrook is recent gegraven en wit zand zichtbaar, mogelijk in verband met de aanleg van kabels (zie foto 3)

Foto 3, braamstruweel in dijkelling met daaronder een kleine oppervlakte open zand.

Op dit moment is de zandplek zeer geschikt als vergraafbare landbiotoop van rugstreep-pad. De soort komt ook in de regio voor, maar op vrij grote afstand (zie figuur 5 blz.19). De zeer beperkte omvang van geschikte grond in een verder voor de soort niet geschikte omgeving, maakt dat de soort op deze locatie kan worden uitgesloten (zie § 2.4).

2) Aanwezige bomen:

Ten oosten van het tracé ligt een pad. Direct daarnaast staat een oude paardenkastanje. Deze moet misschien preventief worden beschermd tegen mechanische beschadiging. In het tracé staat een jonge es. Deze zal mogelijk verwijderd moeten worden. De aanwezige bomen zijn voor zover mogelijk, alle nauwgezet gecontroleerd op aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten of potenties voor vleermuisgebruik.

Echter aan de westzijde van het tracé staat een driekoppige knotlinde met mogelijk voor vleermuizen maar ook voor holtenbroedende vogels geschikte holtes. Indien deze Linde wordt gehandhaafd dient met werkzaamheden voldoende afstand te worden (EWP).

Mocht kap worden overwogen dan vergt dat nader veldonderzoek op dergelijk gebruik.

Foto 4, pad en paardenkastanje, links knotlinde, in het midden jonge es en tegen de dijk open zand en braamstruweel.

Afgezien van de Linde is er met betrekking tot de overige bomen geen sprake van aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten of andere vergunningsplichtige gevallen zoals vleermuisgebruik (zie §§ 2.2 en 2.3).

3) Aantrekkelijk broedgebied:

Voorts is er vooral een grazige vegetatie aanwezig richting uitlaat. Gezien de situatie, als braakliggend terreindeel met in ontwikkeling zijnde spontane begroeiing, zijn broedgevallen van algemene struweelbroedende- en/of watervogels niet uit te sluiten. Daarop zullen de werkzaamheden echter niet of nauwelijks effect hebben, zeker indien de werkzaamheden zo gunstig mogelijk worden uitgevoerd, bij voorkeur middels een Ecologisch Werk Protocol (EWP).

4) Inlaatmonding in de rivier:

De rivier waar de inlaatmonding wordt gerealiseerd, kent een uitgebreide visfauna en sterke stroming/golfslag. Hierdoor is voortplanting van amfibieën op deze locatie uitgesloten.

In de oeverrand van de rivier werd een dotterbloem gezien, mogelijk van de ondersoort *radicans* (spindotterbloem), een voor Nederland zeldzame soort van locaties die onder invloed van het getijde staan, maar in dit deel van het land niet ongewoon. De soort staat vermeld in de lijsten van Doelsoorten en de Rode Lijst maar is niet beschermd.

5) Bakwetering:

De Bakwetering waarin de uitstroomleiding uitkomt, is een vele meters brede watergang die verderop nog veel breder is (zie fig.9 blz.25).

Met betrekking tot deze wetering kennen Kleine modderkruiper en Bittervoorn een ruime verspreiding rondom Gouda en in de Krimpenerwaard. Alhoewel niet meer beschermd zullen werkzaamheden in de oever van de Bakwetering zodanig kunnen plaatsvinden dat dergelijke (en andere) vissoorten worden ontzien (EWP).

Aanwezigheid van (roof)vis in de Bakwetering kan worden aangenomen, waardoor voortplanting van amfibieën, anders dan Gewone pad, kan worden uitgesloten.

Aanwezigheid van Kleine modderkruiper en Bittervoorn is niet uit te sluiten. Deze voormalige beschermde soorten zijn sinds 2017 niet meer beschermd (zie Bijlage IX Bal). Er is geen aanleiding om deze uitlaatlocatie bijzondere betekenis voor deze soorten toe te dichten. Slachtoffers kunnen voorkomen worden door maatregelen (EWP).

Foto 5, uitlaatlocatie met brede watergang, smalle rietoever en wilgenopschot.

De oever bestaat uit een smalle strook met Riet met wilgenopschot, iets verderop ook Grote egelskop. Van submerse flora was niets te zien, maar dit kan later in het seizoen tot ontwikkeling komen.

Er bestaat in de oeverzone kans op nestelende vogels zoals Kleine karekiet, Wilde eend, Waterhoen e.d., waardoor de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats moeten vinden óf er zal kort tevoren middels een broedvogelcheck moeten worden vastgesteld dat nesten afwezig zijn (EWP).

Tenslotte zijn er géén tekenen van aanwezigheid van Ringslang in het terrein, zodat ook deze kan worden uitgesloten (zie ook § 2.4), evenals andere vergunningsplichtige soorten (zie heel hoofdstuk 2).

Overige soorten

In het terrein kunnen naast broedende vogels, ook grondgebonden zoogdieren of algemeen voorkomende amfibieën worden verwacht. Alhoewel vergunningsplichtig gaat het hier steeds om soorten waarvoor een provinciale vrijstelling van toepassing is: voorzorgen en maatregelen om verstoring of bedreiging te voorkomen, dienen in een EWP te worden opgenomen.

Samenvatting habitatbevindingen

Vaatplanten

Op de werklocatie kunnen vergunningsplichtige soorten worden uitgesloten vanwege verspreidingsgegevens (zie § 2.1).

Grondgebonden zoogdieren

Slechts soorten met een provinciale vrijstelling kunnen worden verwacht: andere vergunningsplichtige soorten kunnen worden uitgesloten

Vleermuisgebruik

Er zijn in de regio diverse soorten geregistreerd (zie § 2.2). Slechts één boom in het terrein biedt mogelijk gebruikspotentie voor een verblijf. Het betreft een meerkoppige knotlinde die over meerdere holtes beschikt die mogelijk in gebruik kunnen zijn door holtenbroedende vogels en/of vleermuizen.

Mocht kap worden overwogen dan vergt dat nader veldonderzoek op dergelijk gebruik.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Er bleken géén jaarrond beschermde nesten aanwezig (zie blz. 28).

Overige broedvogels

Er zijn op de werkplek broedende vogels te verwachten. Sterk versturende werkzaamheden (zoals met machines) dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden, dan wel vergen tijdens de werkzaamheden voortdurend controle (EWP)..

Reptielen en amfibieën

Voor de geregistreerde vergunningsplichtige amfibieën is in het werkgebied géén geschikt voortplantingswater beschikbaar. Het werkgebied heeft voor een landhabitat van Rugstreeppad zeer beperkte condities, echter de wateren zijn vanwege o.m. roofvis en het ontbreken van ondiep water ongeschikt voor voortplanting en heeft het werkgebied met betrekking tot Rugstreeppad en Heikikker te grote afstand van eerdere registraties om gebruik van het werkgebied kansrijk te maken (zie ook verspreidingsgegevens NDDFF blz.19).

Ringslang kan op basis van afwezigheid van verblijfplaatsen, voor de werklocatie worden uitgesloten.

Dagvlinders en libellen

Groene glazenmaker kan worden uitgesloten vanwege het ontbreken van de juiste habitat en verspreidingsgegevens (zie § 2.6).

Andere vergunningsplichtige ongewervelden zoals opgenomen in de provinciale vrijstelling, kunnen worden uitgesloten op basis van verspreiding.

Consequenties

- * Nota bene ! Omdat bij nadere beschouwing door de initiatiefnemer is vastgesteld dat kap van de oude driekoppige knotlinde noodzakelijk zal zijn, vergt dit nader veldonderzoek.
- * Alle overige vergunningsplichtige soorten kunnen worden uitgesloten.
Dit vergt echter wél het toepassen van de specifieke zorgplicht (zie blz.8):
 - Verstorende werkzaamheden dienen *zo mogelijk* buiten het broedseizoen (half maart tot half juli) te worden verricht om verstoring van reeds broedende vogels te voorkomen.
 - Indien terreinwerkzaamheden of het realiseren van de nodige constructies tóch in het broedseizoen moeten worden verricht, dient kort voorafgaand daaraan een broedvogelcontrole in de verstoringgevoelige omgeving te worden uitgevoerd. Indien reeds broedende vogels worden aangetroffen dienen verstorende werkzaamheden te worden uitgesteld totdat het/de betreffende broedsel(s) is/zijn uitgebroed.
 - De in het werkgebied voorkomende algemene, niet-vergunningsplichtige dan wel vrijgestelde diersoorten, met name amfibieën en kleine zoogdieren, dienen de gelegenheid te krijgen om weg te vluchten, ófwel dienen deze dieren te worden opgepakt en op een veilige plek weer weggezet.
 - Eén en ander dient te worden opgenomen in een Ecologisch Werk Protocol (EWP).

3.3 Gewenst nader veldonderzoek knotlinde

In de vorige paragraaf is vastgesteld dat bij kap, de oude driekoppige knotlinde in het gebied meerdere holtes laat zien die mogelijk in gebruik kunnen zijn:

- * als vaste verblijfplaats door vleermuizen
- * als nestholte voor (onder meer) vogels met jaarrond beschermde nesten

Als uitgangspunt voor dit onderzoek is gekozen daartoe eerst een nadere visuele inspectie uit te voeren, waarbij met ladder, endoscoop, inspectiespiegeltjes en zaklamp de aangetroffen holtes zijn onderzocht op gebruiksmogelijkheden en wellicht ook sporen van gebruik.

Mocht dit (met name voor vleermuizen) geen uitsluitsel bieden dan is alsnog uitgebreider seizoenonderzoek met batdetector vereist.

Nadere visuele controle met hulpmiddelen

Op 20 mei 2024 heeft een nadere visuele controle plaatsgevonden op natuurwaarden als verblijfplaatsen voor vogels en zoogdieren. De boom kent vele verdachte plekken die geschikte holtes voor genoemde soorten.

De meeste plekken bleken ongeschikt vanwege uiteindelijk gebleken afwezigheid van een 'echte' holte, of te ondiepe holtes, of open holtes 'van bovenaf' (soms met water erin) of holtes met een te kleine ingang (zie foto's 6 t/m 9).

Foto 6, te ondiep*Foto 7, te kleine opening door callus**Foto 8, geen 'echte' holte**Foto 9, 'van boven' gevuld met water*

Daarbij bleek de middelste stam een grote holte te bevatten (zie foto 9 volgende bladzijde).

Deze is ontstaan door inrotting van een gewezen zijtak, dus niet door bijvoorbeeld een spechtengat. De holte is breed en loopt naar boven door in de stam. Op zich is deze holte geschikt voor zowel vogels als zoogdieren. Steenuil, Boommarter en Eekhoorn zijn op de locatie uit te sluiten (zie § 2.2 blz.17-18).

Daarentegen kunnen wel vleermuizen of holtenbroedende vogels in een dergelijke holte worden verwacht. Omdat de holte wordt afgeschermd door een zware kroon, is deze niet zou geschikt voor dwergvleermuizen maar des te meer voor de meer behendige soort Gewone grootoorvleermuis.

Bij inspectie met hulpmiddelen bleek er een nestje jonge koolmezen op een deel van de droge bodem aanwezig.

Indien desalniettemin deze holte op enig moment toch (ook) in gebruik zou zijn door grootoorvleermuizen, worden van deze keutels op de droge bodem verwacht: deze bleken echter afwezig.

Vanwege vermindering van verstoring van het koolmeesnest is afgezien van verdere inspectie van de naar boven voerende holte, mede omdat keutels als sporen toch onder in de holte zouden zijn verwacht.

Foto 9, grote holte met koolmeesnest

Conclusie

Het vellen buiten het broedseizoen lijkt geen schade aan actuele natuurwaarden met zich mee te brengen.

Echter ! Het zou nog steeds sterke voorkeur hebben om deze boom te handhaven: het betreft een reeds vele decennia oude boom als cultureel element met nog hoge toekomstverwachtingen, en brengt tevens een hoge biodiversiteit met zich mee. Immers, (ook) in de toekomst zou de boom voor holenbroedende vogels en mogelijk alsnog voor vleermuizen een functie kunnen vervullen, een functie die in weinig oude bomen meer beschikbaar is ! De boom staat ook op een locatie waar ook in de toekomst niet snel noodzaak zal zijn om deze te vellen . . .

4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES

In samenhang tussen literatuuronderzoek, veldverkenning en habitatbeoordeling en voor een deel tevens veldinventarisatie, kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

1) Vigerende regelgeving gebiedsbescherming

- * Natura 2000:
Op de planlocatie zijn geen condities aanwezig welke gebruik door aangewezen soorten uit Natura 2000-gebied mogelijk maken: de regelgeving van de 'externe werking Natura 2000' is dus niet van toepassing (zie § 3.1).
- * Aanvullingsbesluit stikstof:
Indien bovendien een berekening van de te verwachten stikstofdepositie nodig is, moet deze separaat van deze rapportage worden uitgevoerd (zie § 3.1).
- * Natuurnetwerk Nederland:
Met de voorgestelde maatregelen wordt binnen het veenweidenprogramma natuur gerealiseerd welke onderdeel worden van het NNN, waaronder onderhavig plangebied. Dit vergt extra zorg, óók voor vrijgestelde soorten, waartoe maatregelen moeten worden opgenomen in een Ecologisch Werk Protocol.

2) Soortbescherming: bevindingen en nader veldonderzoek

- * In de aangetroffen, oude driekoppige knotlinde blijken verschillende holten aanwezig die wellicht bruikbaar zijn voor vleermuizen en/of jaarrond beschermde nesten van holtenbroedende vogels (zie blz.28): dit vergt nader veldonderzoek.
- * Alle overige geregistreerde vergunningsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding en/of afwezigheid worden uitgesloten (zie § 2.7).

3) Broedvogels

- * Afgezien van de holtes in de knotlinde, kunnen in de overige bomen jaarrond beschermde nesten worden uitgesloten.
- * Overige broedende vogels kunnen tijdens het broedseizoen (ca. 1 maart tot eind juli) worden verwacht in bomen, struiken en op het maaiveld. Ze mogen tijdens het broeden niet worden verstoord (zie ook 2.3 blz.14).

4) Overig faunagebruik en EWP

Overige vergunningsplichtige soorten, ook met een vrijstelling, vergen vanwege de gebiedsbescherming NNN extra zorg om verstoring of bedreiging te voorkomen, waartoe uitvoeringsmaatregelen worden opgesteld in een EWP (zie punt 1).

5) Uiteindelijke consequenties

- * Een nog uit te voeren stikstofberekening moet uitwijzen of er nog een vergunning vereist is vanwege de eventuele stikstofuitstoot (zie hierboven punt 1).
- * Ook in het verlengde van het nader onderzoek zijn met het ontzien van broedende vogels en het in acht nemen van de zorgplicht middels toepassing van een EWP, binnen de geldigheidstermijn van dit onderzoek geen directe belemmeringen van toepassing: de onderhavige rapportage vormt daartoe de bewijslast.
- * **NOTA BENE: wel wordt met nadruk gewezen op de culturele- en natuurwaarde als argumenten om de knotlinde alsnog te sparen !!**
- * De geldigheid van dit onderzoek omvat 3 jaar vanaf de datering van dit rapport. Werkzaamheden kunnen op basis van deze rapportage binnen die termijn zonder aanvraag van een vergunning en overige consequenties, worden uitgevoerd.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Bal (2024). Besluit activiteiten leefomgeving: nieuw ingevoerde regelgeving m.b.t. onder meer flora & fauna in het kader van de Omgevingswet (1 januari 2024).

Bij12 (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0

Bij12 (2017). Wettelijk kader aanpak stikstof.
www.bij12.nl/onderwerpen/programma-aanpak-stikstof/wettelijk-kader/

Bij12 (2023). Stikstof en Natura 2000.
<https://www.bij12.nl/onderwerpen/stikstof-en-natura2000/>

Boesveld, A (2011), A. Gmeylig Meyling & R. de Bruyne, De Levende Natuur jg 112 nr. 3: Natuurbeheer, bescherming en biotoopeisen van drie bijzondere Nederlandse slakken.

Bos/ F. (2006), M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting. De Dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7, Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland.

Broekhuizen/ Sim (2016), Kamiel Spoelstra, Johan B.M. Thissen, Kees J. Canters en Jan C. Buys (redactie): Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Uitgever Naturalis Biodiversity Center en EIS-Nederland, Leiden.

Creemers (2009) Raymond.C.M. en Jeroen J.C.W. van Delft (Ravon)/ redactie: De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, EIS-Nederland, Leiden.

Dijkstra/ Klaas-Douwe B. (2002), Vincent J.Kalkman, Robert Ketelaar, Michiel J.T. van der Weide: De Nederlandse Libellen (Nederlandse Fauna 4). KNNV Uitgeverij.

DR 2009. Wijziging beoordeling ontheffing (vergunning) Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen en aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Brief van de Dienst Rege-lingen, ffw2009.corr.046 van 25 augustus 2009, Ministerie van LNV (thans EZ).

EZ 2016. Besluit Natuurbescherming, regels ter uitvoering van de Wet natuurbescherming, Staatsblad 2016.

Floron 2011. Nieuwe atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron/ KNNV Zeist.

Gmelig Meyling, A.W. & A. Boesveld (2008). Inhaalslag Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese habitatrichtlijn. resultaten van het inventarisatiejaar 2007/ Platte schijfhoorn *Anisus vorticulus*. Stichting Anemoon, Bennebroek, 30 juni 2008.

Limpens/ H.J.G.A. (1997), K. Mostert en W. Bongers: Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

- Ministerie van EZ (2016). Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen, versie 1.3 december 2016.
- Musters/ Kees (1992). De Rugstreeppad. Orgaan van de Stichting Duin, nr. 41, december 1992.
- NDFF (2024). Uitvoerportaal Nationale databank flora en fauna.
- NDFF/ Natuurloket (2024). Quickscanhulp, registratie in samenwerking tussen Het Natuurloket, Gegevensautoriteit Natuur en Regelink.
- NDFF/RAVON (2024). Online verspreidingsatlassen amfibieën resp. reptielen, <http://verspreidingsatlas.nl>.
- Rijsewijk/ Arnold van (2012): Kansen voor de Heikikker. Uitgave Ravon Friesland, druk Messerschmidt Grafische Diensten, Roosendaal.
- Rijsewijk/ Arnold van (2006): Een Rugstreeppad in de Polder. Uitgave Ravon Friesland, druk Messerschmidt Grafische Diensten, Roosendaal.
- REG 1979, Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn, EEG 79/409, laatstelijk gewijzigd in 2006).
- REG 1992/1997, Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke Habitats en de wilde flora en fauna (Habitatrichtlijn, EEG 92/43, laatstelijk gewijzigd in 1997).
- RvON 2021, Indicatieve lijst jaarrond beschermde vogelnesten (zie ook DR 2009).
- Sovon 2018. Vogelatlas van Nederland, redactie Fred Hustings & Kees Koffijberg. Kosmos uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Spitzen-van der Sluis, Annemarieke (2009) & Arnold van Rijsewijk. Voortplantingssucces van de Rugstreeppad in een intensief gebruikt agrarisch landschap. Tijdschrift RAVON - 31, augustus 2009/ jg. 10 nr.4.
- Van der Lugt, Arjan & Bart Siebelink 2003. Zuid-hollandse ringslangen uiteindelijk autochtoon. Ravon 3/5 2003.

GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN

aangewezen soorten Natura 2000

soorten planten en/of dieren welke in een ministerieel besluit ten aanzien van een Natura 2000-gebied zijn aangewezen als specifiek met betrekking tot dat gebied te beschermen;

andere soorten (Bal)

eveneens beschermde soorten, niet behorend tot de soorten van Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn (Bijlage bij de Wet Natuurbescherming);

Bal Besluit activiteiten leefomgeving (onderdeel Omgevingswet)

ecologische functionaliteit

het totaal van alle relevante gebruiksaspecten van een diersoort als onderdeel van hun levenswijze (verblijfplaatsen, vaste verplaatsingsroutes, foerageren, voortplantingsfuncties e.d.);

externe werking Natura 2000

de geboden m.b.t. Natura 2000 zijn ook van kracht voor aangewezen fauna-soorten buiten een als zodanig aangewezen gebied wanneer zij daar ook significant gebruik maken voor functies zoals foerage, dagverblijf of hoogwatervluchtplaatsen (bijv. vogels) of voor overwintering (bijv. vleermuizen);

fauna

dierlijke organismen waaronder zoogdieren, vissen, vogels, amfibieën, reptielen, insecten en andere ongewervelden;

flora plantaardige organismen zoals houtgewassen, kruidachtige gewassen, grassen en waterplanten;

flora- en fauna-activiteit

indien een ruimtelijke ingreep een mogelijk gevolg heeft voor een 'van nature in het wild levend dier of plant', ongeacht of deze soort volgens de Omgevingswet beschermd is;

habitat

typische leefomgeving van een bepaalde soort;

Habitatrichtlijn, HR-soorten

soorten planten of dieren welke zijn opgenomen in de verschillende Bijlagen van de Europese habitatrichtlijn:

Bijlage IV: dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd;

NDFF

Nationale Databank Flora en Fauna;

NNN Natuurnetwerk Nederland;

Omgevingsdienst

regionale uitvoeringsdienst in opdracht van gemeenten en provincies, voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van natuur en milieu;

ongewervelde soorten

diersoorten zónder dan wel met een uitwendig skelet, zoals weekdieren, kevers, mieren en insecten;

PAS Programmatische Aanpak Stikstof;

populatie

groep individuen van één soort die, levende in een bepaald gebied, een voortplantingseenheid vormen;

RAVO

Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland;

RvON

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (voorheen Dienst Regelingen);

soortgroep

groep organismen van dezelfde klasse of ondersoort: vaatplanten, mossen, zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, vissen, insecten;

specifieke zorgplicht flora en fauna

dit betreft de zorgplicht voor alle inheemse soorten flora en fauna welke vrijwel alle ruimtelijke activiteiten betreft (zie ook algemene zorgplicht);

‘ter zake kundige’

een persoon die:

- * op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt ecologie, en/of
- * als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, en/of
- * zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van soortbescherming en is aangesloten bij de daarvoor bestaande organisaties/ PGO's zoals RAVON, VZZ, SOVON, FLORON enz. (bron: Ministerie van LNV/ EZ);

vaste verblijfplaatsen (Bal)

zomer-, winter- of paarverblijfplaatsen, vaste migratie- en vliegroutes en cruciale foerageerplekken van vleermuizen; vaste voortplantingslocaties van amfibieën; vaste verblijfplaatsen van Kleine modderkruiper, e.d.; schuil- en broedplaatsen van vogels welke jaarlijks opnieuw als zodanig worden gebruikt;

Vergunningsplichtig geval

dit betreft schadelijke handelingen ten aanzien van alle inheemse soorten die niet onder een provinciale vrijstelling vallen en waarvoor bij te verwachten schade door een ruimtelijke ingreep, aanvraag van een provinciale vergunning vereist is;

verspreidingsgegevens/ -onderzoek

met steekproefonderzoek vastgestelde gebieden waar een bepaalde soort verwacht kan worden;

Vogelrichtlijn, VR-soorten

vogelsoorten die zijn opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn; volgens het Europese recht wijzen de lidstaten beschermingszones aan om voor alle aangewezen soorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen om populaties van deze soorten in stand te kunnen houden;

vrijstelling, provinciale (Provinciale omgevingsverordening)

een in het kader van de Omgevingswet geregelde provinciale toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats;

wettelijk belang

in de natuurwetgeving zijn een aantal verschillende belangen opgenomen op basis waarvan het beschermingsregime met betrekking tot soorten van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn, mede wordt genuanceerd;

algemene zorgplicht

de in de wet vastgelegde plicht (art. 2) dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. Overigens geldt de zorgplicht ook voor planten (LNV 2005).
